

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ СВІДКІВ
ТА ПОТЕРПІЛИХ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕНЬ
АВТОРСЬКОГО ПРАВА ЩОДО НЕЗАКОННОГО ВІДТВОРЕННЯ
ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ**

Тактика допиту при розслідуванні порушень авторського права щодо незаконного відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм відображається в загальних його положеннях. Особливість цієї слідчої (розшукової) дії полягає насамперед у предметі допиту, а специфічність допиту обумовлена обстановкою і способом вчинення злочину, в даному випадку незаконного відтворення та (чи) розповсюдження комп'ютерних програм, колі осіб, що можуть бути визнані у кримінальному провадженні свідками та потерпілими.

До проведення допиту слідчий повинен ретельно підготуватися, проаналізувати зібрані матеріали кримінального провадження, що надасть можливість визначити предмет допиту і сформулювати запитання допитуваній особі.

Всіх свідків під час розслідування злочинів, передбачених ст. 176 КК України, за обсягом та змістом даних, якими вони володіють, доцільно умовно класифікувати на певні групи.

До першої групи належать особи, які володіють інформацією про конкретні факти незаконного відтворення та (чи) розповсюдження комп'ютерних програм. До них належать: працівники правоохоронних органів; спеціалісти та громадяни, що на добровільних засадах брали участь у заходах з виявлення та документування протиправної діяльності; громадяни, що замовляли послуги пов'язані з незаконним відтворенням комп'ютерних програм чи купували контрафактну продукцію. У процесі допиту оперативних працівників державної служби по боротьбі з економічною злочинністю необхідно враховувати специфіку їх роботи і не доводити до розголошення свідчень, які становлять державну таємницю. При допитах покупців контрафактної продукції необхідно з'ясувати: місце, час та обставини за яких відбувалася купівля; кількість і асортимент контрафактних примірників; носій та версію комп'ютерної програми та інше.

Другу групу складають особи, які спостерігали за діями при розповсюдженні комп'ютерних програм, але не усвідомлювали їх протиправного характеру. До них відносяться працівники підприємства правопорушника (керівний та обслуговуючий персонал, технічні спеціалісти). Починаючи допити зазначених працівників необхідно з'ясувати місце кожного у виробничому процесі згідно з наведеною класифікацією,

оскільки це впливає на обсяг інформації, якою володіє працівник. Статус керівного персоналу та технічних спеціалістів під час збору інформації змінюється, досить часто: зі свідків деякі особи стають підозрюваними. Обслуговуючий персонал володіє досить широкою інформацією, але майже не зацікавлений у результатах розслідування і тому під час допиту може об'єктивно надати її слідчому.

До третьої групи свідків відносяться особи, які не займалися злочинною діяльністю і не були свідками, але володіють інформацією про комп'ютерні програми, власників авторського права, про виробництво ліцензованої, так і контрафактної продукції. До них належать: автор (співавтори) комп'ютерної програми; працівники реєстраційних та ліцензійних організацій, які володіють інформацією про порядок державної реєстрації та ліцензування програмних продуктів., а також підприємців, які здійснюють діяльність з відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм на законних підставах. У процесі допиту зазначених свідків необхідно з'ясувати: індивідуальні ознаки програмного продукту, який незаконно відтворювався та розповсюджувався; відомості про оформлення авторської документації; порядок державної реєстрації та ліцензування, відомості щодо тиражування та продажу програмних продуктів.

Необхідно зазначити, що у ході допиту всіх категорій свідків доцільно використовувати відеозапис та звукозапис попередньо залучивши до участі в ньому спеціалістів у сфері використання комп'ютерних технологій. Зазначені засоби фіксації результатів не лише задокументують цілісність її процесу, послідовність та динаміку поведінки учасників з можливістю подальшого їх аналізу, а й попередять ймовірність оскарження правильності протоколювання показань та вчинять стримуючий вплив на бажання їх змінити або в подальшому відмовитися від них.

Потерпілими у кримінальних провадженнях з порушення авторського права щодо незаконного відтворення і розповсюдження програм можуть бути їх автори (співавтори) та правовласники (у тому числі і юридичні особи). Працівники органів досудового розслідування повинні прийняти заяву від потерпілої особи щодо захисту порушених авторських прав, в якій буде зазначено розмір завданої шкоди. Під час проведення допиту необхідно встановити: автором чи правовласником яких програмних продуктів він є; якими документами підтверджується його авторство; функціональне призначення комп'ютерної програми; чи була комп'ютерна програма зареєстрована у Державній службі інтелектуальної власності України; обставини, за яких заявник дізнався про порушення його авторського права; факт розповсюдження комп'ютерних програм автором або правовласником; відмінності між легальним та контрафактним примірником програмного продукту тощо.

При допиті представника автора або правовласника, якщо на нього було оформлено доручення необхідно з'ясувати: коли була зареєстрована

юридична особа; чи має вона представництво в Україні; якими правами наділена юридична особа щодо комп'ютерних програм; чи може представник юридичної особи представляти її інтереси в суді тощо.

Оцінюючи роль допиту у системі засобів одержання доказової інформації під час розслідування порушень авторського права щодо незаконного відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм доцільно зазначити, що він є найпоширенішою слідчою (розшуковою) дією і результативність допиту залежить від характеру та обсягу інформації, яка йому відома і можливість передати цю інформацію слідчому.

КІЯН Т. М.

Відокремлений структурний підрозділ «Миколаївський інститут права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін

ПРО ПРОВЕДЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

При розслідуванні злочинів досить часто виникають питання, вирішення яких передбачає необхідність знань в різних галузях науки, техніки, мистецтва, ремесел. Використання спеціальних знань в багатьох випадках є передумовою розкриття та розслідування кримінальних правопорушень.

Спеціальні знання — це знання, що здобуті за допомогою спеціальної (професійної) освіти і практичного досвіду.

Спеціальні знання можуть застосовуватись: безпосередньо слідчим (використання методів криміналістичної техніки); шляхом отримання довідок, консультацій; шляхом ревізії; шляхом залучення спеціалістів до участі у слідчій дії; шляхом проведення експертизи.

Згідно зі ст. 71 КПК України спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

Згідно зі ст. 69 КПК України експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань.